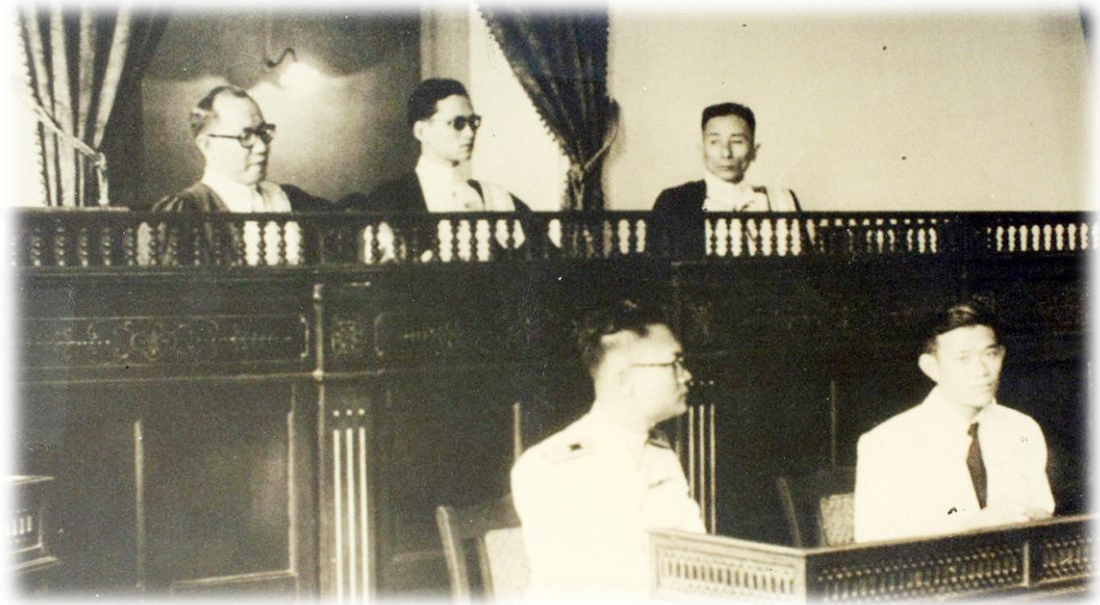

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับงานด้านยุติธรรม

๑. ทรงเป็นองค์ประธานในการพิจารณาคดีด้วยพระองค์เอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงให้ความสำคัญกับงานด้านยุติธรรม และมีพระปรีชาสามารถด้านกฎหมาย หลายครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินมาศาลและประทับบนบัลลังก์ เป็นองค์ประธานในการพิจารณาคดีด้วยพระองค์เองทรงมีพระเมตตาและทรงตัดสินคดีอย่างเป็นธรรม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในฉลองพระองค์ครุยชุดพิพากษาเสด็จประทับบนบัลลังก์เป็นครั้งแรก เมื่อปีพ.ศ.๒๔๙๕ เพื่อเป็นองค์ประธานในการพิจารณาคดี ถูกบันทึกและรวบรวมโดยพิพิธภัณฑ์ศาลไทยและหอจดหมายเหตุ สำนักพัฒนาข้าราชการตุลาการ ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ การปฏิบัติพระราชกรณียกิจข้าราชการยุติธรรมคดีแรกได้เสด็จประทับบนบัลลังก์ที่ศาลอาญาสนามหลวงในยุคนั้น เป็นคดีที่จำเลยไปลักขโมยโม้หินสำหรับม่แบ่งทำขนม มีค่าพิพากษาให้จำเลยจำคุก ๖ เดือน จำเลยรับสารภาพให้ลดเหลือจำคุก ๓ เดือน รอลงอาญา ๒ ปี และให้คืนทรัพย์สินส่วนกลางแก่เจ้าของก่อนปล่อยตัวจำเลยไป ซึ่งพอสิ้นการตัดสินมีการบันทึกว่าจำเลยรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้รับคือรอลงอาญาไว้ พร้อมยกมือท่วมหัวสัญญาว่าจะประพฤติตนเป็นคนดีไม่ลักขโมยของใครอีกตลอดชีวิต

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับสถาบันทางศาสนาและยุติธรรม

๒. ทรงลงพระปรมาภิไธยในการเปิดศาลยุติธรรมต่างจังหวัด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเสด็จพระราชดำเนินเหยียบศาลและทรงลงพระปรมาภิไธยในการเปิดศาลยุติธรรมต่างจังหวัด และร่วมพิจารณาคดีปฐมฤกษ์เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่คณะตุลาการศาลและผู้พิพากษาทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับสถาบันงานศตยุดิธรรม

๓. ทรงเสด็จประทับบัลลังก์ในศาลต่างจังหวัดและทรงร่วมพิจารณาคดี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรมและผู้พิพากษาเล่าว่าครั้งหนึ่ง พระองค์เสด็จประทับบัลลังก์ในศาลต่างจังหวัด ทรงพิจารณาคดีบุกรุกที่ดินเมื่อจำเลยรับสารภาพก็ทรงตัดสินอย่างเป็นธรรมและให้แง่คิดกับผู้พิพากษาจนเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาคดีความ

“มีกระแสรับสั่งว่า การที่จำเลยไม่รู้ว่าเป็นที่ดินของคนอื่นเป็นผิดด้วยหรือ คนที่เรียนกฎหมายก็จะเข้าใจซึ่งเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานเลยว่าถ้าคนกระทำการฝ่าฝืนตัวบทกฎหมายไปโดยไม่รู้ข้อเท็จจริงที่เป็นความผิด กฎหมายถือว่าไม่มีเจตนา เมื่อไม่มีเจตนาจึงไม่มีความผิดทางอาญา ครั้งนั้นผู้พิพากษา ตุลาการที่รับรู้การตัดสินเหตุการณ์ครั้งนั้นจึงได้ตระหนักรู้ว่าพระองค์ทรงปรีชาสามารถในหลักกฎหมายรวมตลอดถึงพิธีพินัยที่จะทำให้เกิดความยุติธรรม”

อดีตผู้พิพากษาเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเห็นว่าการกฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือ การบังคับใช้กฎหมายไม่ใช่จุดมุ่งหมายสูงสุดแต่การสร้างความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ผู้ทำงานด้านยุติธรรมจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จ เช่น คดีบุกรุกป่าสงวน ที่ต้องหาความเหมาะสมของกฎหมายที่ใช้กับคนและป่า

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีกระแสรับสั่งในเรื่องนี้ว่า “เรื่องนี้ไม่ใช่คนบุกรุกป่า เป็นเรื่องป่าบุกรุกคน เพราะประชาชนอยู่ในเขตนี้นมาก่อนถึงจะมีการเขียนกฎหมายปกป้องป่า จึงมีประชาชนที่เคยอยู่อาศัยมานานับหลายชั่วคนกลายเป็นผู้บุกรุกป่าโดยผลของกฎหมาย พระกระแสรับสั่งทำให้เกิดการกลับเข้ามาทบทวนกันในหมู่นักกฎหมายและเจ้าหน้าที่และในที่สุดจึงได้เกิดการคลี่คลาย ผ่อนปรน แก้ไข ปรับปรุงในหลากหลายวิธีการเพื่อให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมเพิ่มขึ้น”